

פרטי דינים בהנחת תפילין

רחיצת ידים לאחר הנחת תפילין

מי שנוגע במקומות המכוסים, חייב ליטול ידיו. ונחלקו הפוסקים אם הזרוע שמניחים עליה תפילין הוי מקומות המכוסים, יש אומרים שהיא ממקומות המוכסים, ולדבריהם, מי שנוגע בהנחת תפילין של יד בזרוע, חייב ליטול ידיו, וכן פסק החזון איש. אבל יש אומרים, שכיון שמצוה מהתורה להניח תפילין בזרוע, אין הזרוע מקום המכוסה, ומי שנוגע שם, אינו חייב ליטול ידו. והנוגע בשערות הראש אין חייב בנטילה, אלא אם חיכך ידו בשעריו, ולא בנגיעה בלבד. והפרי מגדים מחמיר ליטול ידיו אפילו בנגיעה בשער הראש בלבד. ורוב פוסקים חולקים עליו. ולמעשה גדולי ישראל נהגו ליטול ידיהם לאחר הנחת תפילין.

חציצה בתפילין

צריך להזהר שלא יחצוץ שום דבר, אפילו קטן, בין התפילין לבשר, דכתיב והיו לאות על ירך ולטוטפות בין עיניך, ומקום החציצה שמעכב הוא רק במקום ההנחה של הבית של יד והכריכה האחת שעושה, שהיא הקשירה המעכבת, וכן בתפילין של ראש מקום הבית של ראש והרצועות סביב הראש. אבל מכל מקום לכתחלה יש להזהר מחציצה בכל הכריכות ובכל הרצועות.

לפיכך מי שהסתפר, צריך להזהר לרחוץ ראשו משערות שיש לו מהתספורת, כדי שלא יהיו חציצה בתפילין של ראש, כמו כן יש להזהר ששערות הפאות לא יהיה כפל בהם במקום שמניח את התפילין, כמו כן יש להזהר שלא לגדל שערות ראשו, ששער מיותר הינו חציצה. והמשנה ברורה תמה מאוד על אלה שמגדלים שערות ראש, ויש בזה משום חציצה. אומנם, אם אין דבריו נשמעים עדיף שלא למחות על זה, כי יש להקל בשעת הדחק, ומוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין. מכל מקום, גם מי שמגדל שערות בראשו, יזהר שהשערות לא יהיו כפולין תחת הבית.

ונחלקו הפוסקים האם דיני חציצה הנוהגים בכל דיני חציצה, הם גם בתפילין. דהנה בדין חציצה, מיעוט שאינו מקפיד לא הוי חציצה, וכן מין במינו לא הוי חציצה, וכן כל דבר שעשוי לנוי לא הוי חציצה, ונחלקו, האם גם בתפילין הדין כן. יש פוסקים שאפילו מיעוט שאינו מקפיד הוי חציצה, כיון שצריך שיהיה התפילין על הבשר ממש בלא כל חציצה, ולכן אפילו מין במינו הוי חציצה, וגם לנוי הוי חציצה. והביאו ראיה מכהן גדול שהיה חייב להתגבב לאחר טבילה כדי שלא יהיה חציצה של מים בינו לבגדי כהונה, אפילו שהוא מיעוט שאינו מקפיד, כיון שיש דין שיהיו בגדי כהונה על הבשר, והוא הדין בזה.

ולפי דבריהם יש להזהר שהרצועה של התפילין לא תעבור בין הבית של התפילין לבשר, אפילו שהוא מין במינו, וזה מאוד מצוי בתפילין של יד, וכן יש להזהר כאשר יש מים על ראשו או זיעה הוי חציצה אפילו שאינו מקפיד, כגון שטובל במקוה ואינו מתגבב וכדו'. אבל הרבה פוסקים סוברים שאין הבדל בין דין חציצה של תפילין לדין חציצה של טבילה, ואין חוצץ מיעוט שאינו מקפיד או מין במינו או לנוי, ולכן רצועה אינו חוצצת, וכן מים או זיעה שאין מקפיד אין חוצצין. ומכל מקום מאוד יש להזהר שלא תעבור הרצועה תחת הבית של תפילין, שעל פי קבלת האר"י יש להזהר מזה.

ומי שיש לו מכה ותחבושת בידו, יכול להקל לכתחלה לעשות כריכה על התחבושת, כיון שמעיקר הדין החציצה היא רק במקום הבית, והכריכה האחת. ומי שיש לו שעון על ידו, לכתחלה ראוי להוריד את השעון, ומי שקשה לו, אם כל הכריכות מסתיימות לפני השעון, יכול להשאיר את השעון על ידו. ומי שיש לו מכה ותחבושת על מקום הנחת תפילין ממש, אם יכול להוריד ולהניח את התחבושת לאחר מכן, חייב לעשות כן, ואם אין לו אפשרות, כגון שיש לו גבס במקום הנחת תפילין, יקיים הנחת תפילין רק בתפילין של ראש או להפך, ויברך הברכות כמו שמבואר במקום אחר, ויש בזה עוד הרבה פרטים. ומי שחלילה יבוא לידי זה ישאל מורה הוראה.